

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η ημερίδα «Πολιτισμός, Παγκοσμιοποίηση και Εθνικές Κουλτούρες» που διοργάνωσε ο Σύνδεσμος Υποτρόφων Α.Γ. Λεβέντη (Ελλάδας), στις 4 Φεβρουαρίου του 2008, έδωσε την αφορμή να συγκεντρωθούν τα κείμενα που παρουσιάζονται εδώ. Στις τοποθετήσεις των ομιλητών εκείνης της ημέρας προστίθενται και νέα κείμενα, ώστε το ολοκληρωμένο, πλέον, βιβλίο να επιχειρήσει μια –πρώτη– απάντηση στο ερώτημα: κινδυνεύει αυτό που ορίζουμε ως «εθνική κουλτούρα» από την επικράτηση της Παγκοσμιοποίησης;

Πρόκειται για ένα θέμα αιχμής, που απασχολεί ευρύτατες ομάδες του ελληνόφωνου κοινού. Πέρα από τους εμπλεκόμενους επιστημονικούς κλάδους (ιστορικοί, αρχαιολόγοι, ανθρωπολόγοι, πολιτικοί επιστήμονες, κοινωνιολόγοι), ο διάλογος περί παγκοσμιοποίησης προσελκύει το ενδιαφέρον των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και των «μη ειδικών».

Δεν είμαι σίγουρος ότι οι απαντήσεις σε τόσο ρευστά ζητήματα είναι δεδομένες ή εύκολο να δοθούν· ελπίζω όμως ότι τα κείμενα που ακολουθούν προσφέρουν ένα πρώτο δείγμα διαλόγου για ένα θέμα που, ενώ συζητείται συνεχώς, δεν προσεγγίζεται με την ψυχραιμία και την εγκυρότητα που απαιτείται. Κεντρική θέση στη διαμάχη, ως βασικά επιχειρήματα των αντικρουόμενων πλευρών, όσο και τελικά διακυβεύματα

της ίδιας της διαμάχης αυτής, αποτελούν αφενός το *παρελθόν*, ως συλλογικό κτήμα και ιδεολογικό έρεισμα, και αφετέρου η *μνήμη*, ως συγκρουσιακός τόπος μεταξύ των «ιδιοκτητών» του παρελθόντος και των διεκδικητών του.

Οι εργασίες του τόμου κινούνται γύρω από αυτούς τους δύο άξονες:

Ο Σ. Πεσμαζόγλου μιλά για την «αντι-παγκοσμιοποίηση», την προβολή δηλαδή των εθνικών στοιχείων από τους εγχώριους παράγοντες, με τις πολιτιστικές, πολιτικές και κοινωνικές συνέπειες που αυτή έχει για την περίπτωση της Ελλάδας.

Ο Γ. Χαμπλάκης απαντά στο ερώτημα κατά πόσο απειλείται η εθνική κουλτούρα και μνήμη, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι οι ίδιοι οι όροι της παγκοσμιοποίησης (για παράδειγμα οι ηλεκτρονικές επικοινωνίες και το Ίντερνετ) ενισχύουν το εθνικό φαντασιακό.

Η Α. Τηλιγάδα στρέφεται προς το –πολυπλοκότερο– παράδειγμα της Κύπρου, επιχειρώντας να διερευνήσει τις διεργασίες για τη «διάσωση» της εθνικής ταυτότητας από την απειλή τού (παγκοσμιοποιημένου) «άλλου» στον χώρο του Πανεπιστημίου.

Ο γράφων πραγματεύεται τις προκλήσεις που δέχεται το οικοδόμημα του κλασικού πολιτισμού, αλλά και το επιστημολογικό πρόγραμμα της Αρχαιολογίας, υπό το βάρος των πιέσεων της αγοράς πολιτισμικών αγαθών (τουριστική βιομηχανία, προβολή πολιτιστικής κληρονομιάς κ.ο.κ.).

Τέλος, ο Δ. Παπανικολάου γράφει για τον τρόπο που η ρητορική περί εθνικής «ιδιομορφίας» εφαρμόζεται στη δημιουργία και τη σχηματοποίηση της εθνικής κουλτούρας από την οποία στη συνέχεια και αναπαράγεται, κοινότοπα, είτε –σήμερα– ως όπλο κατά της παγκοσμιοποίησης είτε έναντι

άλλων απειλών όπως, παλαιότερα, η αφομοίωση από τον δυτικό τρόπο ζωής.

Ευχαριστώ θερμά το Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε, αναθέτοντάς μου, πρώτα, την επιστημονική ευθύνη της ημερίδας για την Παγκοσμιοποίηση και στη συνέχεια την επιμέλεια του παρόντος βιβλίου, καθώς και το διοικητικό και εκδοτικό προσωπικό των Εκδόσεων Αλεξάνδρεια για τη συνεργασία τους. Ευχαριστώ, τέλος, τους συγγραφείς των κειμένων για τη γενναιοδωρία τους.

Δημήτρης Πλάντζος